

Simon van der Geest

Spinder

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV

2012

www.queridokinderboeken.nl
www.simonvandergeest.nl

Copyright tekst © 2012 Simon van der Geest
Copyright illustraties © 2012 Karst-Janneke Rogaar

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Em. Querido's Uitgeverij BV, Singel 262, 1016 AC Amsterdam.

ISBN 978 90 451 1280 0 / NUR 283

21 juni

Je weet niet wat je in je handen hebt.

In dit schrift dat jij nu vasthoudt heb ik de oorlog beschreven tussen mij en mijn broer.

Op deze bladzijden ben ik een maand geleden begonnen om alles te vertellen over mijn insecten. En over mijn broer en onze geheimen.

Ik wist toen nog niet hoe het uit de hand zou lopen.

Sommige geheimen kunnen maar het best bewaard blijven, diep onder de grond. Sommige geheimen kruipen uit zichzelf heel langzaam naar buiten. Sommige geheimen stinken en vreten overal gaten in.

Laat dit schrift nooit in verkeerde handen vallen!

Ik weet niet of jijzelf goede of verkeerde handen hebt. Ik hoop goede. Ik ken je niet, en toch ga ik jou alles vertellen. Iemand moet het weten.

Maar beseft waar ik je mee opzadel. Als je dit hebt gelezen, is er geen weg meer terug. Weet dat ik je ga meesleuren in onze oorlog. Als je daar geen in zin hebt, of als je het niet durft aan te horen, moet je nu stoppen met lezen en moet je dit schrift opbergen. Heel goed opbergen. Ergens waar het alleen gevonden kan worden door iemand die geheimen kan bewaren. Iemand met goede handen.

Maar ik denk niet dat je dat wil doen want je bent nog steeds aan het lezen.

Zie je wel: jij hebt goede handen.

Dit briefje plak ik voorin, zodat je weet waar je aan begint. Een maand geleden was dit schrift nog leeg. Ik heb het uit de kast gepakt, ben in mijn kelder gaan zitten en heb de eerste bladzijdes geschreven. Het was de dag dat mijn broer de oorlog verklaarde.

VRIJDAG

20 MEI

Beste ikweetniethoejeheet,

Ik ga mijn dieren verliezen. Allemaal. Mijn broer komt mijn kelder inpikken. Drie jaar lang heb ik geknutseld en gebouwd aan mijn insectenlaboratorium. Drie jaar lang heb ik insecten verzameld en verzorgd. En ineens moeten ze allemaal verdwijnen?

Hij zei het net, bij de spaghetti, gewoon langs zijn neus weg. We zaten tegenover elkaar aan tafel. Mam was er niet – mijn broer en ik eten meestal met zijn tweeën, of allebei apart, omdat ze vaak tot laat werkt.

Hij zei: ‘Hé Spinder,* moet je horen. Ik krijg een drumstel. En dat drumstel komt in de kelder. Ik ga d’r een oefenhok van maken. Dus jij moet opzouten.’

Ik weet niet of jij een broer hebt. Ik weet niet of hij ouder of jonger is. De mijne is ouder. Grote broers denken vaak dat ze heel wat zijn. Ze denken dat ze jou kunnen vertellen wat je moet doen, alleen omdat ze toevallig een paar jaar eerder zijn geboren. Ze kijken nooit naar je om, en als ze iets van jou af willen pakken, roepen ze doodleuk: opzouten.

‘We hebben Michel uit de band gegooid,’ vertelde Jeppe verder. ‘Hij bakte er niks van. Sloeg zijn stokjes steeds kapot.

* Ik heet geen Spinder, hoor. Mijn broer noemt me zo om me te treiteren. Ik heet gewoon Hidde.

En hij kwam altijd te laat. Nu word ik dus de nieuwe drummer.’

‘Kan jij drummen dan?’ stamelde ik.

‘Tuurlijk, strontvlieg. Maar ik moet veel oefenen. Daarom krijg ik nu het drumstel.’

Hij propte een gehaktbal naar binnen en smakte verder: ‘De broer van de Stier heeft een busje, die komt het woensdag over een week langsbrengen. Dan moet die kelder leeg zijn. Dus je hebt nog anderhalve week om dat ongedierte eruit te gooien.’

Ik bleef hem aanstaren. Het was alsof mijn stoel verdween, en de tafel, en de hele kamer. Ik zweefde in het niks.

‘Hallooo?’ Hij zwaaide zijn hand voor mijn ogen heen en weer.

‘Maar...’ wist ik eruit te persen, ‘dat drumstel kan toch ook wel op je kamer?’

‘Zie je het voor je? Mijn kamer is toch veel te klein. Een drumstel moet in een kelder, man.’

Ik opende mijn mond, maar er kwam geen geluid uit. Het voelde of er een bubbel in mijn keel zat, die steeds groter werd. Tot hij knapte.

‘En de Deal dan?’ Ik hapte nog eens, alsof ik dat woord weer in kon slikken, maar het zweefde al in de kamer. Het was vreemd om het na al die tijd hardop te zeggen.

Jeppe bevroor. Eén seconde. Toen hief hij zijn arm en ramde met een harde bonk zijn vork in de tafel. De vork bleef rechtop in het tafelblad natrillen.

Jeppe keek me aan van onder zijn vette haarlok. ‘Oppassen, Spinder. Toen waren we klein. En ik heb nooit gezegd dat je de kelder voor eeuwig mocht hebben. Je hebt hem lang genoeg gehad. Nu is het mijn tijd.’

Hij stond op, trok de afwasmachine open, smeet zijn bord erin en vertrok naar zijn kamer. Ik kreeg geen hap meer door mijn keel.

Nu zit ik hier in de kelder. Ik schrijf dit. Mijn hand trilt nog steeds. De sprinkhanen en krekels tjrpen keihard, alsof ze een wedstrijdje doen.

Ik kijk om me heen, en ik zie de lichtjes in de bakken schijnen, ik zie alle dieren over het glas kruipen, ik zie de tafels met mijn boeken en spullen, mijn schema's aan de muur, ik zie de halve draak die Ward op de muur heeft getekend. Ik heb het al duizend keer bekeken, en toch is alles anders.

De hele kelder leeg – ik probeer het me voor te stellen. De hele kelder kaal en leeg en donker.

Jeppe heeft nog niets gedaan, er is nog niets kapot, al mijn dieren leven nog, en toch voelt het alsof alles scheurt en alles instort. Ik moet de dingen vertellen, voor het te laat is. Ik hoop dat jij naar me wil luisteren, ook al ken je me niet.

Mijn geheime kelder is de beste plek voor een insectenverzameling. Het is hier rustig, donker en vochtig, daar houden ze van. Buiten de kelder gaan mijn dieren dood.

Ik heb er zo lang aan gewerkt. Ik ben uren, nee dagen op zoek gegaan naar nieuwe insecten. In het bos, op de hei, in het veld. Ik heb alle bakken stuk voor stuk ingericht met takjes, stenen, aarde, zand en schelpen, ik heb er lampjes op gemonteerd. Speeltrappetjes heb ik in elkaar gelijmd voor de rozenkevers, van mijn oude treintunnel heb ik een klimrots gemaakt voor de krekels. Ik heb zelfs een seinapparaat gebouwd voor mijn glimworm, zodat hij zich niet zo alleen voelt.

Mijn lab is het mooiste wat ik heb.

Als mijn lab straks weg is en niemand wist ervan af is het

net of het nooit bestaan heeft. Alsof alles voor niets is geweest.

Daarom moet iemand later dit schrift lezen. Wie, dat weet ik nog niet. Misschien maakt het ook niet uit wie. Als íemand het maar leest.

Die iemand, dat ben jij dus geworden. Jouw ogen glijden nu over deze letters. Dus zelfs als het mijn broer lukt de kelder in te pikken en er straks niets meer over is van mijn lab en mijn insecten, dan heb jij nog dit schrift gelezen. Dan kun jij vertellen hoe het hier was. En hoe mijn broer alles heeft verpest.

Maar ik hoop dat ik mijn kelder kan houden. Ik hoop dat ik mijn broer op andere gedachten kan brengen. Dat wordt nog lastig, want als Jeppe eenmaal iets wil, dan dendert hij daar als een neushoorn op af.

Ik heb op dit moment nog:

2 verschillende soorten duizendpoten

2 soorten sprinkhanen (een groepje sabelsprinkhanen en één bidsprinkhaan: hem noem ik Jackie Chan)

4 soorten wormen

3 soorten slakken

1 soort krekels

1 soort oorwurmen

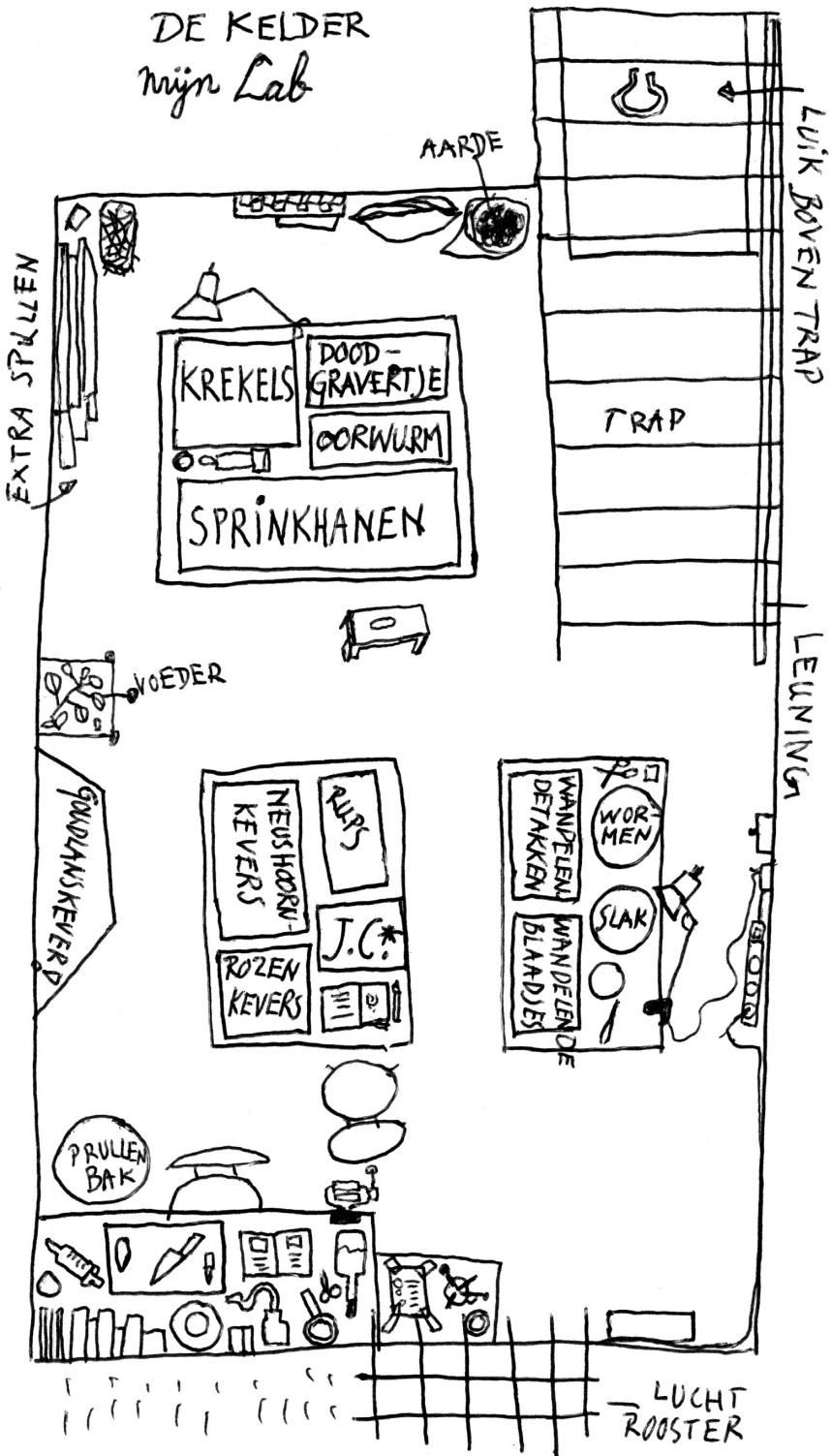
1 soort wandelende blaadjes

2 soorten wandelende takken

en 6 soorten kevers: rozenkevers, doodgravertjes, neushoornkevers, een glimworm (glimwormen zijn ook kevers) en een goudlanskever (Tessa heet zij).

Verder heb ik nog wat doosjes met bijzondere dode insecten.

DE KELDER
mijn Lab

* JACKIE CHAN (BIDSPRINKHANEN)

De goudlanskever is het aller-, allerzeldzaamst. In Nederland niet meer gezien sinds 1967. Waarschijnlijk heb ik het allerlaatste exemplaar van Nederland gevonden. Terwijl ik dit schrijf zie ik haar net onder haar lampje door lopen. Haar schild schittert in ontelbaar kleuren.

Ik kan mijn insecten niet kwijtraken. Dan heb ik niets meer.

Stom dat ik Jeppe niet door heb gehad. Dat ik het niet heb zien aankomen. Ik had beter moeten opletten. Eergister deed Jeppe al anders dan anders. Laat ik beginnen te vertellen wat er toen gebeurde.

E E R G I S T E R
W O E N S D A G
1 8 M E I

Woensdagen zijn het fijnst. Dan heb ik de hele middag om in mijn kelder te zijn.

Ik kwam thuis uit school, smeerde een paar boterhammen en pakte een appel en een banaan voor de kevers en de slakken. Ik wilde net naar de kelder gaan, toen Jeppe de keuken binnenkwam.

‘Hidde, je moet je lab weer es laten zien. Ik ben al zo lang niet geweest.’ Hij zette zich af en ging met een hupje op het aanrecht zitten.

Ik staarde hem aan. Hij noemt me nooit bij mijn echte naam. Ik mompelde dat ik nog moest opruimen.

‘Maakt niet uit, joh. Gewoon effe kijken,’ zei hij. Zijn benen bungelden. Zijn hakken bonkten tegen het keukenkastje.

Waarom wilde hij ineens mijn lab zien? Hij moet nooit iets hebben van mijn dieren. Hij noemt ze ‘beesies’. Hij noemt ze ‘ongedierte’. Hij noemt ze ‘vlooiën’. Vlooiën zijn nou net een van de soorten die ik niet heb.

‘Heb je nog nieuwe?’ vroeg hij.

‘Mmh.’

‘Welke dan?’

‘Een koekoekshommel.’

‘Wat is dat?’

‘Wil je dat weten?’

‘Ik vraag het toch?’

‘Een soort hommél. Maar veel slimmer.’ Verder zei ik niets.

Ik kan uren vertellen over insecten, maar bij mijn broer moet ik altijd oppassen. Meestal komt er een flauwe grap.

Nu kwam er niks. Hij hield zijn hoofd schuin.

‘Hoezo dan. Vertel dan.’

‘Het vrouwtje is zelf te lui om een nest te bouwen. Dus ze gebruikt er een van andere hommels.’

‘Wauw.’

Ik wachtte tot er een rotgrap kwam. Maar hij bleef gewoon luisteren. Misschien was hij opeens wijzer geworden. Misschien wilde hij echt meer weten over koekoekshommels.

Dus ik vertelde. Ik vertelde hoe de koekoekshommel stiekem in het nest kruipt van gewone hommels. Hoe zij zich daar een paar dagen verstoppt, om de geur over te nemen. Hoe ze dan op een dag ineens een grote aanval begint, en de koningin doodsteekt, en daarna eitjes legt en die mooi laat verzorgen door de werksters van die vermoorde koningin. Ik vertelde en vertelde. Jeppe luisterde met grote ogen.

‘Laat zien,’ zei hij, en hij sprong van het aanrecht.

Ik had beter moeten weten. Ik had er niet in moeten trappen. Maar ik dacht dat hij het echt interessant vond. Dat hij voor een keer iets wat van mij was echt wilde zien. Dat hij straks een keer op school zou kunnen opscheppen: ‘Mijn broertje weet alles over insecten.’

Even later liepen we de trap af.

‘Niet te hard praten, hè,’ zei ik nog.

Hij klikte het grote licht aan. ‘Niet doen!’ riep ik, en ik sloeg op zijn hand zodat het meteen weer uitfloopte.

‘Sorry. Maar dat mag nooit aan.’ Ik drukte nog steeds op zijn vingers. Zijn hand voelde warm. Ik trok mijn hand terug.

‘Relax,’ fluisterde hij. ‘En niet zo schreeuwen, daar kunnen ze niet tegen.’ Hij grinnikte.

We liepen tussen de tafels door. Het rook goed. Daar werd ik rustiger van. Mijn lab ruikt altijd, ik weet niet, een beetje muf, maar het ruikt ook naar gedroogd gras, en naar bos in de zomer. Soms ruik ik een zweem van de alarmgeuren van de duizendpoten of neushoornkevers. Dat ruikt niet echt lekker, maar toch. Ik ruik dat dit mijn plek is. Mijn lab.

Jeppe liep rond tussen de bakken. Hij voelde aan de muren. Keek naar het plafond. Ik dacht er niet bij na.

‘Wil je haar zien?’ vroeg ik.

‘Hè? Wie?’

‘Mijn koekoekshommel natuurlijk.’

‘O. Ja. Laat maar zien,’ zei Jeppe terwijl hij voelde aan een stopcontact.

Ik haalde het doosje tevoorschijn.

‘Maar dat is een dooie!’ riep hij uit.

‘Wat dacht je dan? Ik kan toch geen levende hommel in een bak houden? Die hebben minstens een hele weide als territorium nodig.’

Jeppe staarde me suf aan en snauwde dat ik niet zo bijdehand moest doen. Ik veegde de lach vlug van mijn gezicht en borg het doosje op. Jeppe was weer Jeppe. Hij ging in het midden van de kelder staan, tussen de sprinkhanen en de neushoornkevers. Hij spreidde zijn armen als vleugels en liet zijn blik nog eens rondgaan.

Hij grijsde. ‘Genoeg gezien. Bedankt, hè.’ Hij stampte de trap weer op naar boven, en sloeg het luik met een klap dicht.

Ik bleef achter met een vreemd gevoel, een beetje alsof ik in mijn blootje stond. De regenwormen waren door het ge-

stamp naar boven gekropen in hun jampot en kronkelden verbaasd rond boven de aarde.

En ik had niks in de gaten.

Hoe meer ik erover nadenk, hoe meer ik vind dat Jeppe een heremietkreeft is.

Een heremietkreeft is zo'n kreeftje in een schelp. Je hebt ze misschien wel eens op het strand gezien. Dan zien ze er best grappig uit: van de wandelende schelpen met één grote schaar. Maar ze zijn niet grappig. Als een heremietkreeft te groot wordt voor zijn schelp gaat hij op zoek naar een nieuwe. Hij meet ze op met zijn scharen tot hij een goeie heeft gevonden. Woont er toevallig al een kreeftje in dat hij aankan, dan jaagt hij hem eruit. Hij knijpt dat kleine kreeftje net zolang tot die zich overgeeft en de schelp uit vlucht. En de grote heremietkreeft propt zijn kont in de veroverde schelp.

'Een drumstel moet in een kelder, man.'

Dat zullen we nog wel eens zien, Jeppe. Zo makkelijk geef ik mij niet over.

Wij wonen met zijn drieën in dit huis. We zijn net mieren, denk ik wel eens. Ieder heeft zijn eigen routes. Voordeur-keuken-televisie-slaapkamer-keuken enz. Soms komen we elkaar tegen. Dan stoppen we even. We zeggen meestal niet veel. Mieren geven elkaar dan tikjes en klopjes op de schouder, zo geven ze door waar er voedsel ligt. Mam wijst en zegt: 'Er ligt hutspot in de koelkast.' Of ze schrijft het op een briefje.

Een mierenkolonie is een familie van duizenden mieren. Een moeder – de koningin – en duizenden dochters. Ze hebben ook wel een vader, maar die vliegt meteen weg. Die is er eigenlijk niet.

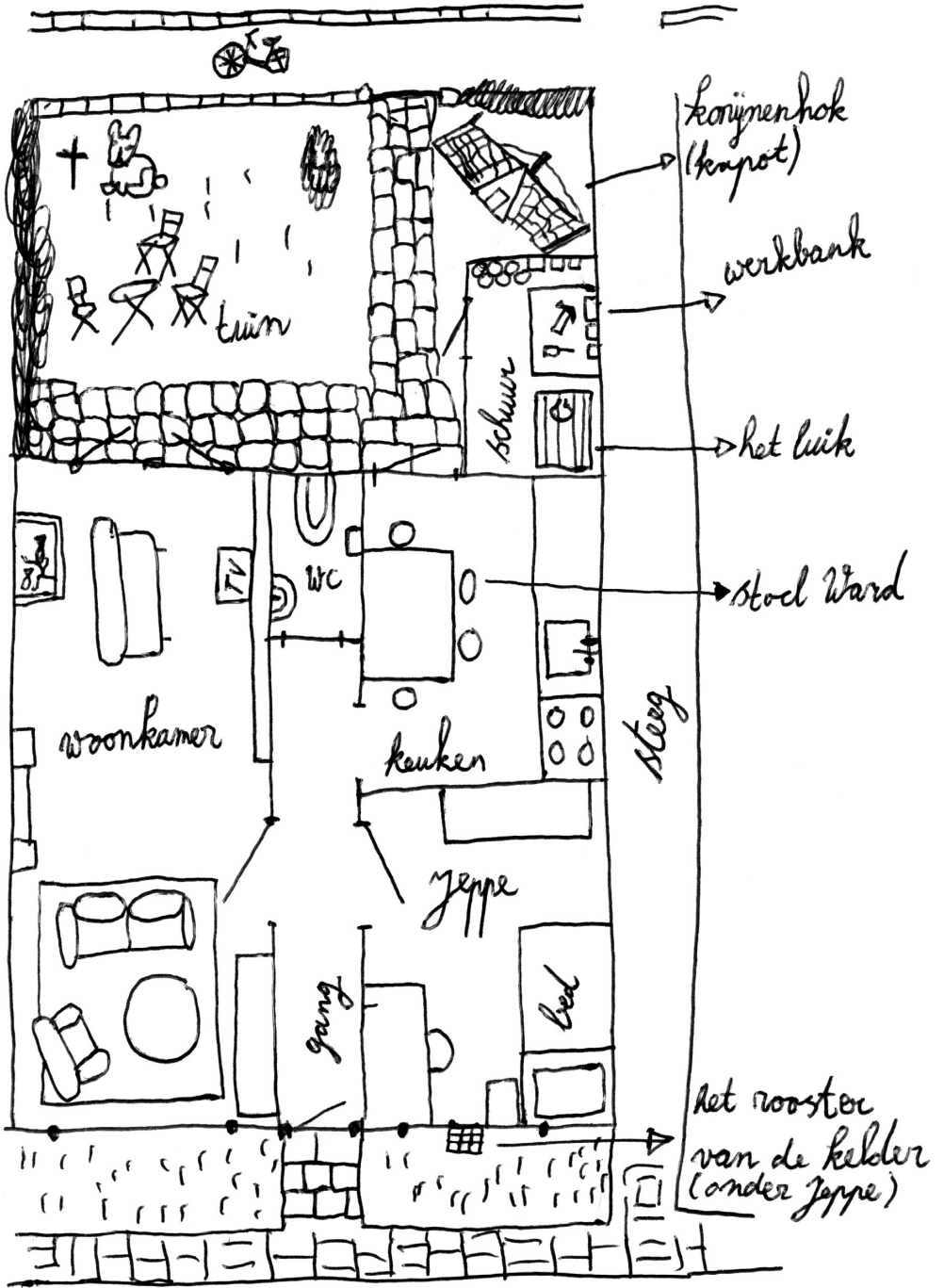
Onze vader is ook ooit weggevlogen. Lang geleden, ik was nog heel klein. Zo klein, ik herinner me bijna niks. Schuurpapierwangen en een snor, dat is het wel zo'n beetje. De kolonie van mijn familie bestaat nu nog maar uit drie. Een moeder en twee zonen. Dat kun je nog moeilijk een kolonie noemen.

Vroeger waren we met meer. Jeppe en ik hadden nog een broer. Hij heette Ward. Hij was de oudste. Hij kon fluiten door zijn neus. Hij kon mij over zijn schouder dragen. Hij kon prachtige draken tekenen. Hij had een plastic doosje met knalrode en blauwe pillen, waar hij er elke dag een paar van nam. Voor zijn superkrachten, zei hij altijd. Ik geloofde hem. Ik wilde hem geloven.

Hij kon Jeppe aan. Ze rolden soms door het gras en dan ging Ward boven op hem zitten, drukte hem tegen de grond en zette zijn knieën op zijn spierballen. Gek, om te bedenken dat Jeppe ooit ook een grote broer heeft gehad.

Nu merk je nog aan weinig dat Ward er vroeger was. Zijn stoel, die moet van mam aan tafel blijven staan. Er liggen altijd folders en tijdschriften op. Dan lijkt hij minder leeg.

ons huis

straat